

STANDAARD

UITGEVERIJ

Lesbrief

Brigitte Van Aken

Een
broer

Een
zus

DAVIDSFONDS
INFODOK

Introductie

De auteur

Brigitte van Aken (1962) is schrijfster van jeugdboeken, toneelstukken en kinderboeken. In haar jongste roman *Een broer. Een zus.* beschrijft zij psychisch misbruik zoals het is: gelaagd, subtiel, geleidelijk en daardoor haast onzichtbaar. Neem een kijkje op haar website: <http://users.telenet.be/gouviva/Brigitte%20Van%20Aken.htm> en haal haar in

de klas voor een sprankelende auteurslezing. Dan vertelt ze over hoe verhalen ontstaan. En of schrijven écht zo moeilijk is. Geheimpje: als ze naar jou luistert, nestelt jouw verhaal zich vaak in haar hoofd. Haar jeugdboeken gaan niet over monsters of aliens: ze gaan over jou.

Oh, nog vergeten te vermelden: ze houdt van haar familie en friet met mayonaise.

Een broer, een zus

Sinds Tuur, zestien, boeken over Japan leest, gebeuren er vreemde dingen. Om te beginnen weet hij niet eens waar hij is. Alles is wit. En hij heeft nog zoveel te doen. Zoals zijn zus Olivia redden van het vuile spel, de klootzak vermorzelen, de bitch in de ogen kijken en zijn moeder lik op stuk geven. In het ziekenhuisbed hoort hij Olivia praten. Dat is geruststellend. Zijn moeder is er ook, dat is niet geruststellend. Hij moet alert blijven en focussen op de handen. Misschien komt zijn ikigai dan vanzelf.

Instap

**Bekijk de onderstaande afbeeldingen. Waar denk je aan?
Welk gevoel krijg je hierbij?**

© unsplash.com

Deze afbeeldingen horen bij JAPAN. Ken jij nog elementen die met Japan te maken hebben?

De onderstaande zaken zijn heel belangrijk in de Japanse cultuur en komen voor in het boek *Een broer. Een zus.*

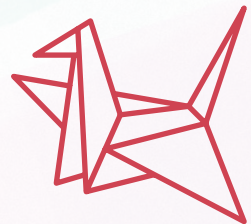
点 De kraanvogel

In Japan wordt de kraanvogel als gelukbrenger beschouwd, als symbool van een lang leven en afgebeeld met andere symbolen van een lang leven zoals de pijnboom, bamboe en een schildpad. In het feodale Japan werd de kraanvogel beschermd door de heersende macht en gevoederd door de boeren. Toen het feodale systeem werd afgezworen in het Meiji-tijdperk in de 19e eeuw werd de bescherming van de kraanvogels stopgezet, wat hen bijna aan de grens van de uitroeiing bracht. Japan noemde een van haar eilanden Tsuru (Kraanvogel). Als iemand, volgens de traditie, 1000 origami-kraanvogels vouwt zal zijn wens tot gezondheid in vervulling gaan. Sinds de dood van Sadako Sasaki, slachtoffer van de atoombomb op Hiroshima geldt dit ook voor een wens tot vrede.

Kan jij een kraanvogel plooien?

Hier vind je alvast een instructiefilmpje:

<https://www.youtube.com/watch?v=jViTYUKrAlQ>

点 Ikigai

“In het Japanse dorp Ogimi wonen meer gezonde en actieve honderdjarigen dan waar dan ook ter wereld. Wat is hun geheim?”

Ikigai is een Japans concept dat staat voor datgene waar jij je bed voor uitkomt en waard is om voor te leven. Het is je passie waarin vier elementen samenkomen: hetgeen waar je van houdt, wat de wereld nodig heeft, waarvoor je betaald kunt worden en waar je goed in bent. Zodoende overlappen je passie, missie, beroep en roeping en heb je je ikigai gevonden. Het Japanse geheim voor een lang en gelukkig leven!

Waarvoor sta jij 's morgens (graag) op? Noteer het rond het woord IKIGAI

生き甲斐

In dit fragmentje lees je dat Olivia haar IKIGAI al gevonden heeft:

Ik zit daar wat verveld met mijn benen te zwieren, terwijl Tuur in zo'n boek naar een foto van een gebroken theekopje kijkt. Over enkele minuten moet ik eruit. De trein rijdt verder naar het college.

'Wat betekent ikigai?' vraag ik.

'Ikigai is de reden waarom je 's morgens opstaat', zegt hij. Hij plugt zuchtend zijn oortjes in.

'Duh? Iedereen heeft toch een reden om 's morgens op te staan?'

Hij antwoordt niet, want die oortjes zitten in zijn oren. Ik gooi mijn ene been over het andere, zodat mijn schoen zijn scheenbeen raakt. Hij wrijft met zijn rechterhand over de zere plek en vergeet boos naar mij te kijken.

'Dat is toch zo, Tuur? Iedereen staat toch op?'

Ik zie dat het Japanse theekopje op de breuklijnen met goud is hersteld.

En dan zegt Tuur, terwijl hij het boek dichtslaat: 'Och, Olivia, jij hebt je ikigai allang gevonden.'

'Hoezo? Tuur? Hé, Tuur!'

Hij lijkt een standbeeld van een zittende jongen met een Japans boek op zijn knieën. Dan staar ik maar dom naar buiten. Naar bewegende koeien en razende lucht. Plots stoot hij tegen mijn voet.

'Hé, Olivia!'

Ik kijk hem niet aan, ik ben nog een beetje boos. Zijn voet raakt weer de mijne. Hij trekt zijn oortjes uit en zucht.

'Wat?' doe ik geïrriteerd. 'Moet ik er al uit? Nee, toch.'

'Ik ben jouw ani.'

'Mijn wat?'

Hij glimlacht breed voor hij de oortjes weer inplugt.

'Jouw grote broer', zegt hij. 'Ani is Japans voor grote broer.'

点 Ga online 0.1

Neem je smartphone erbij en zoek welke tradities, gebruiken, feestdagen, rituelen... er kenmerkend zijn voor Japan.

日本

NIHON

Bespreking van enkele fragmenten uit het boek

Die avond donderen de vleesdoosjes naar beneden als ik iets te wild naar lekkers in de koelkast graai. Ik schrik me rot. Als een geest staat ze achter mij in een witzijden kimono. Elke kruimel in de dief naast de koelkast is getuige van één groot beheerst drama.

‘Dit heb ik niet graag, dat weet je.’

Het betrapte kind, *moi*, zegt niets. Dat is het beste in deze omstandigheden.

‘Héb je nog honger, Arthur?’

Ik knik van ja. Ik moet me klein maken, jonger dan zestien. Dan heb ik nog een kans.

‘Gooi het vlees dat op de grond ligt in de vuilnisbak, alsjeblieft.’

Dat zal ik doen. Dat zal ik zeker doen, knik ik.

‘Sluit de dozen tot je een klik hoort. Alsjeblieft.’

De geest geeuwt zo ontspannen mogelijk.

‘Afgesproken?’

Op haar blote voeten kloppen boze aders.

Ik doe wat ze vraagt om nieuwe post-its te vermijden. Aan *Ge-lieve je handen te wassen of Is het licht uit voor je naar boven gaat?* ben ik ondertussen gewend. Maar ik wil nergens en nooit *Blijf uit de koelkast na acht uur, Arthur!* lezen, want lekkere dingen stelen uit de koelkast is een verslaving geworden die ik nodig heb om haar wereld aan te kunnen.

‘Derde plank’, zegt ze.

Ik was miin handen en klim zonder buit de trap op.

De deur van Olivia’s kamer staat open. Zij kan naar vogels kijken op het pannendak van de schuur. Mijn raam moet altijd dicht. *Het rolgordijn naar beneden als je studeert.*

‘Slaap lekker, lieve jongen’, zegt mama met de deurkruk in de hand.

Ik vat het plan op die deurkruk eruit te draaien en overal mee naartoe te nemen. Maar... ik vergeet dat mama een geest is, voor wie geen deur zich kan openen of sluiten.

‘Morgen gezond weer op.’

Als de deur bijna dicht is, steekt ze nog één oog door de opening: het grootste.

‘Zeg, Arthur, wist je dat alles wat je eet na acht uur ’s avonds regelrecht in vet wordt omgezet?’ Het klinkt laag. Alsof het alleen maar mijn schuld is.

‘Weet ik, mama.’

‘Olivia slaapt al’, fluistert ze.

Dat Olivia ontsnapt aan dat grote oog heeft alles te maken met haar ikigai.

En voor ze de deur sluit, zegt ze nog: 'Na acht uur eten is ook slecht voor je gebit.'

Wat vind je van Arthur? Hoe denkt hij over zijn moeder? Hij geeft haar ook een bijnaam? Krijgt Arthur veel ruimte, vrijheid in zijn huis? Hoe zou jij reageren op zijn moeder? Arthurs moeder blijft maar trappen uitdelen en steken onder water geven, haal jij ze er allemaal uit? Heb jij een goede band met je moeder/ vader/ouders? Kan je hen alles vertellen, vragen?

In het volgende fragment kom je te weten welke studies Arthur zou willen aanvangen na zijn secundair onderwijs.

Plots vraagt mama: 'Heb je al nagedacht, Arthur?'

Ik neem een tweede koek, prop die in mijn mond en zeg lullig: 'Waarover?'

'Over je toekomst', antwoordt ze vriendelijk.

Ik verslik me in kruimels. De koeken zijn zo droog als de keel van een kameel.

'Maar mama toch', lacht mijn zus. 'Moet Tuur nu al nadenken over zijn toekomst? In het vijfde jaar?'

Mama glimlacht naar de zon en dan naar mij.

'Alleen maar over welke richting hij wil volgen aan de universiteit, Snoet. Tenslotte is die niet meer zo veraf!'

Het lieveheersbeestje is weggevlogen omdat het niet meer bij ons wil zijn.

Terwijl ik in de mand naar een fles water zoek, mompel ik: 'Toegepaste informatica of zo.'

Mama draait haar hoofd weg.

'Toe-ge-paste in-for-ma-tica', hakt ze. Het gebloemde lint in haar paardenstaart zakt verder naar beneden.

'Yep. Toegepaste informatica', zeg ik.

'Wow', zegt Olivia.

Met een korte ruk trekt mama de staart open, zodat het lint weer hoger zit.

Olivia probeert te voorkomen dat ik verscheurd word.

'Wat wil jij dat Tuur studeert, mama?' vraagt ze.

Mama kijkt naar haar eerstgeboren welpje. Ze wikt en weegt haar woorden.

'Ik denk aan... bio-ingenieurswetenschappen.'

We reageren niet.

'Omdat jij dat aankunt.'

Volg jij de studierichting die je graag wilt volgen? Heb je al een idee welke hogere studie je eventueel wilt aanvangen? Hoe denken je ouders daarover? Laten ze je vrij of sturen ze je een bepaalde richting in?

Vind je de relatie tussen Arthur en zijn moeder gezond?

De spanning loopt verder op tussen Arthur en zijn moeder. Lees maar ...

‘Als ik dan toch een beroep mag kiezen... dan ga ik voor bejaardenverzorger’, zeg ik.

‘O? Bejaardenverzorger?’ doet mama verbaasd. Ze moet iets doorslikken.

Olivia glimlacht.

‘Dan kun jij later de pot op’, zeg ik. De koek valt op de grond.

Met opengesperde ogen kijkt Olivia naar mama. Ik maak van mijn handen een verrekijker en volg de reiger die allang uit het zicht verdwenen is. Ik ben grof. En dat spijt me niet.

‘Daar is hij!’ zegt Olivia. Haar stem trilt een beetje.

‘Jij kunt universiteit aan’, gaat mama onbewogen verder. ‘Maar je mag zelf kiezen.’ Er volgt een lange zucht, alsof het haar laatste is.

Ik sta pal voor haar, zodat de zon niet meer in haar ogen kan schijnen. Dan zeg ik: ‘Aha, ik mag dus zelf kiezen?’

Ze zit op de houten picknickbank en kijkt op naar de zoon, die haar het zonlicht afpakt. Ze herhaalt, traag, om zichzelf van het verzinsel te overtuigen: ‘Ja. Vrij om te kiezen. Zo hebben papa en ik jullie toch opgevoed?’

p 28

Olivia en Arthur hebben echt een hechte band en staan elkaar bij waar mogelijk.

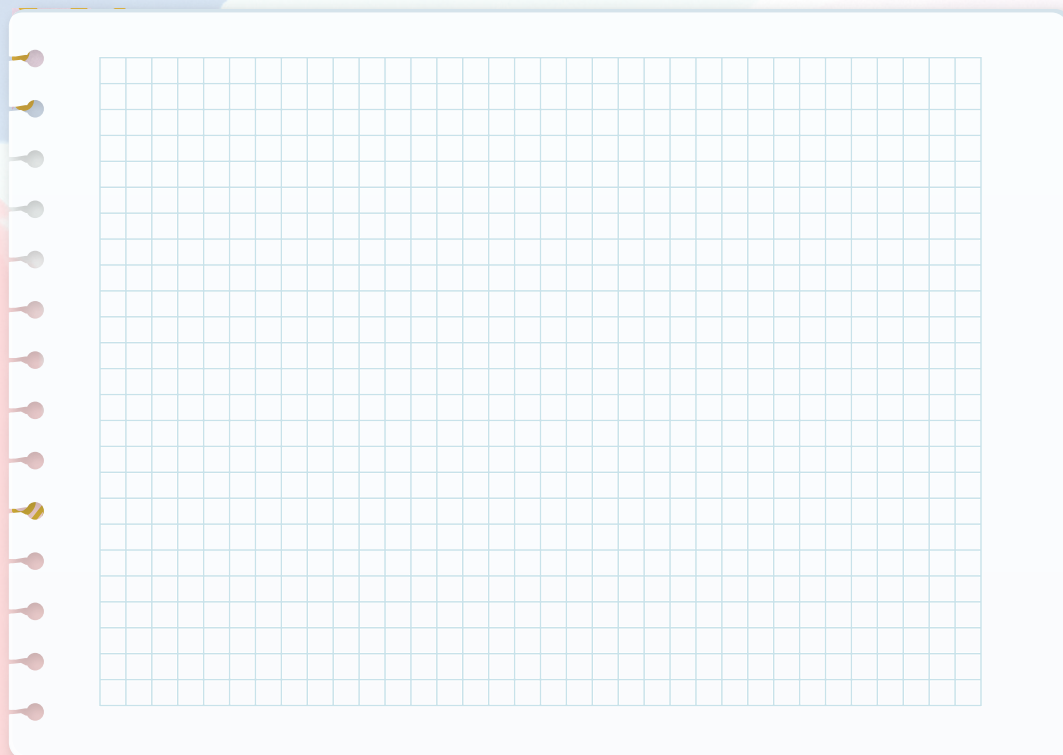
In *Een broer*. Een zus loopt het geweldig verkeerd tussen die twee. Olivia wordt verteerd door schuldgevoel terwijl Arthur in coma wordt gehouden.

Aan de slag met je zelfbeeld!

Met deze opdracht gaan we op zoek naar jouw zelfbeeld. Niemand is perfect, maar dikwijls stellen we voor onszelf (of anderen) hoge verwachtingen. Welke (hoge) verwachtingen leg jij jezelf op? Noteer jouw antwoorden in bullet points op een blad. (bv. Wat vind ik van mezelf? Wat zijn mijn kwaliteiten? Wat zijn mijn beperkingen? Ben ik evenveel waard als degene met wie ik me vergelijk? ...)

Het is heel belangrijk om te weten wie je bent. Wat er bij je past én juist niet bij je past. Het duurt jaren vooraleer je jezelf denkt te kennen. En dan nog... Vraag maar na bij jouw ouders, vrienden, familie.

Noteer hier even in welke situatie(s) jij anders reageerde dan je dacht? Waarvan je schrok van jezelf. Je wist helemaal niet dat je zo van je af durfde te bijten of dat je jezelf zo liet doen.

A spiral-bound notebook with a large grid of 20 columns and 30 rows for writing. The grid is composed of light blue lines on a white background. The notebook has a silver spiral binding on the left side.

Hoe zou jij Arthur/ Olivia kunnen helpen? Welke tips zou je hen geven? En wat met de moeder? En de rol van de vader?

Creatieve opdracht

点 Maak een snapchat over een standpunt van een van de personages uit bovenstaand fragment.

点 Maak een gesprek via Messenger tussen de verschillende personages uit het bovenstaande fragment.

点 Maak een facebookupdate over een personage uit het bovenstaande fragment.

点 Ga online 0.2

Wat zijn de kenmerken van psychologisch/ emotioneel misbruik?

Welke organisaties zetten zich in om slachtoffers te helpen bij emotioneel misbruik?

Wat kan je school/ klas doen om leerlingen met een geestelijk gezondheidsprobleem te helpen? Struin het internet af en zoek nuttige tips die je op school kan toepassen.

Verdiepingsvragen

Spot jij het suggestief taalgebruik in *Een broer, een zus*?

- Als je tussen de regels doorleest merk je dat moeder vaak lieve dingen zegt, maar die eigenlijk heel gruwelijk overkomen.
- Franco wordt als een echte vriend gezien, maar tussen de regels door valt op dat dit eigenlijk niet zo is.
- Zit Olivia goed in haar vel? En Tuur?
- Broer en zus verschillen dag en nacht als het gaat over leven met complexen. Tuur worstelt met zijn zelfbeeld door zijn overgewicht terwijl Olivia een eerder Pluk de dag - mentaliteit gebruikt.
- Hoeveel verschillende coaches heeft Olivia gehad? En hoe beschrijft Tuur die?

Extra

Aansluitend materiaal bij *Wat is geestelijke gezondheid?*

- **Gevoelenswereldspel (via de CM te verkrijgen)**

Gevoelens spelen een belangrijke rol in ons leven. Ze beïnvloeden ons gedrag in hoge mate en daarom is het zinvol ze te kennen en te begrijpen. Veel mensen vinden het echter lastig om hun gevoelens onder woorden te brengen. ‘Gevoelenswereldspel’ komt hieraan tegemoet.

- **Een steekje los?**

<https://debagagedrager.nl/product/bordspel-een-steekje-los-3e-druk/>

Het spel is een hulpmiddel om in gesprek te gaan over psychische gezondheid en kwaliteit van leven. Er is ook een mogelijkheid tot een training ‘spelbegeleider *Een Steekje Los?*’ waarin de deelnemers kunnen leren om het spel zo optimaal mogelijk in te zetten.

- **Kwaliteitenspel**

<https://shop.aanstokerij.be/241-kwaliteitenspel.html>

Het kwaliteitenspel is een kaartspel waarmee je de kwaliteiten en valkuilen van een persoon kunt weergeven. Een kleurrijk persoonlijkheidsspel dat helpt om meer zicht te krijgen op de vraag: ‘Wie ben ik?’. Door het spelen van het *Kwaliteitenspel* kan een antwoord gevonden worden op vragen als: Wat zijn mijn sterke en minder sterke kanten? Hoe zien anderen mij? Welke kwaliteiten wil ik ontwikkelen?

The background features a vibrant, abstract design with overlapping washes of color in shades of blue, green, pink, and orange. In the top left corner, there are blue concentric line patterns resembling ripples or topography. In the top right, a cluster of small orange dots is arranged in a roughly circular pattern. In the bottom left, there are red diagonal line patterns. The overall style is modern and artistic.

Leerplandoelstellingen

- LPD 12. De leerlingen verwerken hun ervaring bij het lezen, beluisteren en bekijken van verschillende soorten literaire teksten:
 - hun gedachten, gevoelens en beleving verwoorden;
 - het samenspel tussen waarneming (lezen, luisteren, kijken) en gedachten en gevoelens duiden.
- LPD 13. De leerlingen treden in interactie over de relevantie van literaire teksten voor hun leefwereld, voor de samenleving waarin ze leven en voor de samenleving waarin de teksten ontstonden.
- LPD 14. De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit.